

Яку казку обрати

Скористайтеся прикладами і підказками, щоб обрати необхідний вид казки й надати адекватну допомогу конкретній дитині.

Казки-байки

казки, що ілюструють моральну норму або прояснюють життєву ситуацію.
Приклади: байки Леоніда Глібова та Петра Гулака-Артемовського, що побудовані за принципом народних. У них фігурують тварини, у вчинках яких читач легко розпізнає людські чесноти та вади, розуміє, до чого можуть призвести ті чи ті вчинки

Казки про взаємини

казки, у яких здебільшого фігурують тварини, що потрапляють у кумедні ситуації.

Приклади: «Лисичка і Журавель», «Лисичка-суддя», «Бджоли і ведмідь», «Як заєць ошукав ведмедя», «Два цапи», «Пан Коцький», «Колосок», «Коза-дереза», «Рукавичка»

Казки-загадки

казки, у яких головний персонаж за допомогою кмітливості та спритності досягає бажаного. Найчастіше це чоловік, який перехитрює багатія, царя, звіра або чорта.

Приклади: «Як дядько чорта дурив і діжку грошей від нього здобув», «Як селянин попа провчив», «Як пастух загадував загадки царівні»

Казки-притчі

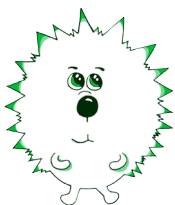
короткі розповіді, у яких закладений глибокий філософський сенс. На відміну від байок, у притчах не висміюють нездарних персонажів, а в їхніх сюжетах фігурують люди, тварини, а іноді й міфічні істоти. Порада, яка міститься в притчі, багатозначна й неоднозначна. А тому кожен, хто почув чи прочитав притчу, може зробити власний висновок, який має полегшити життя і допомогти розв'язати складну моральну дилему.

Приклади: «Сонце і вітер», «Усе в твоїх руках», «Твій хрест», «Шлях до моря» тощо, збірка авторських казок-притч Емми Андієвської «Казки Емми Андієвської». Деякі притчі, як-от «Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон» Річарда Баха (*Richard Bach*) екранізовані

Чарівні казки

казки, що безпосередньо відображають психічні процеси колективного несвідомого. Чарівні казки містять багато архетипних образів, тому в різних країнах побутують схожі сюжети, що відрізняються лише іменами головних персонажів. Часто чарівні казки умовно поділяють на чоловічі та жіночі, оскільки вони описують особливості життєвих етапів представників кожної статті. Деякі казки розповідають про те, як відбувається ініціація, що потрібно знати та вміти для того, щоб її пройти і зайняти належне місце в соціумі.

Приклади: «Казка про молодильні яблука», «Летючий корабель», «Івасик-Телесик», «Котигорошко», «Іван-Вітер». Чимало народних казок інтерпретували письменники: брати Грімм (*Brothers Grimm*), Шарль Перро (*Charles Perrault*), Ганс Крістіан Андерсен (*Hans Christian Andersen*), Олександр Пушкін, Олена Пчілка, Іван Франко, Всеволод Нестайко

Казки-жахастики

історії про нечисть та потойбічні сили. Казки-жахастики відображають вірування народу, які хоч і зазнали впливу християнства, але не втратили язичницького коріння. У казках-жахастиках йдеться про те, що окрім реального/земного світу, існує й другий — підземний/потойбічний. Слов'янські казки найчастіше зображують нечисть як шкідливих істот, але є і винятки: деякі потойбічні персонажі, як-от Баба-Яга, можуть допомагати. Частково казки-жахастики описують способи отримати допомогу від потойбічних сил, розповідають, у яких випадках її варто просити і яка її ціна.

Сучасні авторські казки-жахастики носять інший характер і є «щепленням» від страхів, наприклад, казка Едуарда Успенського «Червона рука, чорне простирadlo, зелені пальці». Також до авторських казок-жахастиків належать: «Груффало» Джулії Дональдсон (*Julia Donaldson*), «Там, де водяться диковиська» Моріс Сендак (*Maurice Sendak*), «Великий злий вовк, який хотів, щоб його любили» Крістін Номан-Віллемін (*Christine Naumann-Villemín*), «Тринадцять історій у темряві» Галини Ткачук, «День народження привида» Сашка Дерманського, «Казки баби Гавришихи» Олега Гавріша.

Народні казки-жахастики нерідко здаються жорстокими. Певною мірою переживання страху необхідне дитині, воно насичує її психіку архаїчною енергетикою захисного страху та стримує агресивні імпульси за допомогою фобійних образів. Казка-жахастик компенсує інфантильні конфлікти. Коли дитина слухає страшну казку, вона вчиться переживати страх, а відтак, коли зіткнеться з реальними страшними ситуаціями, буде підготовлена до них.

Приклади: «Казка про Коцю Безсмертного, як його убили Іван-Царевич і Булат-молодець», «Казка про правду і кривду», «Царівна-Опириця», «Калинова сопілка», «Як Іванко служив у Баби-Яги», «Ох»

Побутові казки

казки, що не містять чародійства, незвичайних персонажів і магічних дій. Побутові казки відображають буденне життя, його правила та лад. Побутові казки вчать, як розв'язувати конфліктні ситуації та мудро господарювати, й у такий спосіб формують основи раціонального мислення, почуття гумору, оптимістичне ставлення до побутових труднощів.

Приклади: «Мудра дівчина», «Названий батько», «Піп та селянин», «Два брати», «Коваль», «Лінива дівчина», «Язиката Хвеська»

Підготувала Галина Рурик, завідувач науково-просвітницької лабораторії психолого-педагогічних інноваційних технологій розвитку особистості Миколаївського національного аграрного університету, д-р філософії

Понад 50 000 освітян
приєдналися
до Педрада.
А ви?

facebook.com/pedrada.osvita

